

КОРЕКЦІЙНИЙ ВПЛИВ ЗАНЯТЬ ПЛАВАННЯМ НА РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СЛАБОЗОРИХ ПІДЛІТКІВ

Ксенія ЯРИМБАШ

Запорізький державний університет

В даний час, важливе місце займає проблема розвитку пізнавальної діяльності слабозорих підлітків, під час їх спілкування або навчання. Нові дослідження спеціалістів показали, що причини низького рівня реабілітації інвалідів зору криються в дитинстві. Пізнавальна діяльність за своїм змістом – здатність, готовність підлітка до ініціативного оволодіння знаннями, залучення вольових зусиль, прояв її здібностей і можливість дітей 11-15 років, із дефектами зору, блокуються природні можливості, через пригнічений стан дитини тому, що в неї здатність зорового спостереження обмежена, або взагалі відсутня. У зв'язку з цим, з'являється зневіра підлітка у власні можливості, яка призводить до небажання діяти.

Пізнавальна діяльність слабозорих підлітків, під час спілкування з дорослими однолітками, відбувається і формується своєрідно, але саме в цей період відбувається збагачення досвіду слабозорої дитини і можливість реалізації її здібностей.

У тифлопедагогіці здійснений ряд досліджень, присвячених вивченню різноманітних питань організації спеціального навчання і розвитку слабозорих підлітків з глибокими порушеннями зору. Проте, незважаючи на значну кількість фактичних даних, ця проблема узагальнена недостатньо, що істотно ускладнює розробку цілісної системи соціально-спортивної реабілітації. Головну роль у комплексі реабілітаційних і лікувальних заходів відіграють методи рухової діяльності, серед яких значне місце займає плавання.

У цьому плані, надзвичайно важливі розробки основ учбового та тренувального процесів зі слабозорими підлітками, які не виключають заняття фізичними вправами і плаванням. Ці заняття допоможуть слабозорим підліткам більш повно розкрити свої потенційні можливості, благодійно вплинуть на їх спілкування з дорослими однолітками, а також на розвиток їх пізнавальної діяльності.

Значну роль у соціально-спортивній реабілітації слабозорих підлітків відіграє виховання та навчання в корекційно-педагогічному процесі, його продуктивний розвиток у спеціально організованому напрямку, в якому необхідно враховувати особливості пізнавальної діяльності і закономірності мобілізації компенсаторних можливостей слабозорих підлітків, засобами фізичних вправ і оздоровчого тренування.

Корекція вад розвитку пізнавальної діяльності слабозорих підлітків - пам'яті, мислення, емоційно-вольової сфери, спрямована на формування правильних уявлень про предмети навколишнього світу і підготування дітей до самостійного життя. Розвиток у них збережених аналізаторів [1].

Найбільш складною задачею виховання слабозорих підлітків є формування уявлень про навколишній світ на основі чуттєвого досвіду. Чуттєве пізнавання властивостей і відношень оточуючих предметів є неодмінною умовою формування повноцінних уявлень дитини про навколишній світ, розвитку його промови та інтелекту. Формування уявлень про навколишній світ у слабозорих підлітків відбувається в процесі безпосереднього сприйняття предметів перцептивними діями, на основі чуттєвого обстеження предмета, а у зрячих воно відбувається, насамперед, на основі зорового сприйняття, яке здійснюється за допомогою рухів очей.

Формування прийомів дотикового обстеження предметів тривалий процес, який не закінчується впродовж шкільного навчання. Поряд із недосконалістю дотикових прийомів обстеження предметів у слабозорих школярів є труднощі в просторовому орієнтуванні, недостатній розвиток тонких рухів пальців рук. Без спеціального навчання вони позбавлені можливості наслідувати дії навколишніх. Це призводить до збідніння їхніх предметних дій і почуттєвого досвіду.

Проте, у слабозорих підлітків своєчасно розвивається промова, що служить потужним засобом компенсації зорового дефекту. За допомогою слова, вони одержують знання про різноманітні предмети і явища. Міркування допомагають їм краще і глибше зрозуміти навколишній світ, а також вирішувати різноманітні задачі. Розвиток промови і мислення слабозорих позначається на процесі сенсорного, почуттєвого уявлення ними зовнішнього світу.

Шлях формування уявлень, про той або інший предмет, у слабозорих підлітків стає можливим не за природним і звичайним шляхом від чуттєвої уяви до поняття, а навпаки, від поняття до образу.

Проте, при сприятливих умовах виховання, в них формуються специфічні засоби розв'язку сенсорних задач із використанням образів, уявлень і уявного їхнього аналізу [3].

Незрячі, як і їхні зрячі ровесники спроможні оцінити за якими параметрами предмет змінюється, а за яким залишається незмінним [4].

Ці дані дозволяють нам зробити висновок про те, що дисгармонія психічного розвитку слабозорих підлітків не є необоротною. Вони мають потенційні можливості сенсорного розвитку.

Фізичному вихованню і спорту надається велике значення в загальній системі навчання і виховання слабозорих підлітків. Залучення їх до активних занять, є важливим напрямком їхньою соціально-спортивною реабілітації.

Використання даних соціології, гносеології і психології, їхній синтез здійснювали з урахуванням основної закономірності впливу слабозорості на розвиток людини: порушення зв'язків і відношень між суб'єктом і об'єктами пізнання. Відповідно з цим, необхідно відновлення й оптимізація взаємодії між суб'єктом і об'єктом засобами фізичних вправ - плаванням. У контексті цієї загальної педагогічної проблеми важливе значення мають приватні питання, пов'язані з визначенням соціальних і психологічних задач навчально-тренувального процесу, вибором об'єктів і засобів педагогічного впливу. Загальна спрямованість навчально-тренувального процесу повинна бути спрямована на реабілітацію, оптимізацію взаємодії слабозорого підлітка з навколишнім середовищем, на пізнавальну діяльність і забезпечення нормалізації різноманітних психічних функцій. У зв'язку з цим, корекційний процес у плаванні повинний здійснюватися шляхом реалізації спеціального в навчанні слабозорих підлітків і забезпечувати оволодіння ними засобами і прийомами засвоєння змісту навчання.

Також, слід зазначити, що спрямованість корекційно-тренувального процесу обумовлена тим, що в навчанні слабозорих підлітків має місце односторонній підхід до визначення предмета педагогічних впливів. Навчання техніці плавання повинно бути орієнтовано не "на прямий" вплив на дефект, а на надолуження прогалин у розвитку слабозорих підлітків.

Навчання і розвиток слабозорих підлітків, як і зрячих, в нормі являє собою взаємозалежний і взаємообумовлений процес засвоєння ними суспільно виробленого досвіду [5, 6].

Основні принципи корекційної роботи базуються на розумінні взаємовідносини загальних і індивідуальних законів розвитку слабозорих.

Спеціалістами відзначалася низка ефективність реабілітації інвалідів по зору. Авторів виявили різноманітні шляхи реабілітації й інтеграції [6, 7].

На цьому етапі, розроблена система педагогічного впливу засобами фізичних вправ, на корекцію порушених функцій і зміцнення здоров'я слабозорих підлітків. Особлива увага приділена оздоровчим заняттям з плавання.

Як свідчать експериментальні дані [7], для активності спілкування слабозорих підлітків характерним є те, що воно спрямовано переважно, у відмінності від норми, на батьків, а не на ровесників (65% у тотально сліпих і 51,6% у парціально сліпих; 9,7% - у нормі).

Аналіз отриманих даних дозволяє зробити висновок про наявність визначеного гальмування, внаслідок сумарного впливу аномального і соціального чинників, розвитку діяльності спілкування.

Таким чином, можна стверджувати, що заняття плаванням будуть мати не тільки корекційний вплив на здоров'я окремих груп слабозорих підлітків, але і сприятимуть відіб'ється на розвитку їх пізнавальної діяльності.

Пріоритет розв'язання проблеми визначається тим, що соціальна реабілітація слабозорих інвалідів дозволить зменшити терміни нівелювання їхнього психофізичного розвитку, яка дасть можливість їм успішно інтегрувати в сучасній системі соціальних відношень.

Література

1. *Войтков С.К. Корекція недоліків розвитку пізнавальної діяльності незрячих дітей. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції.- Київ, 1984.- с.13-18.*
2. *Семенов Л.А. Звуковые сигнализаторы и их применение на занятиях физической культурой и ориентировкой в школах для слепых детей. Учебное пособие.- М.: ВОС, 1985.*
3. *Солнцева Л.И. Значение дошкольного воспитания в коррекции недостатков психического развития детей с нарушением зрения // Дефектология, 1983. № 1. с. 54-59.*
4. *Солнцева Л.И., Семенов Л.А. Психологические основы обучения слепых детей ориентированию в пространстве и мобильности.-М.: ВОС, 1989.*
5. *Феоктистова В.А. Организация коррекционной работы в младших классах для слепых и слабовидящих детей.- Киев, 1977.-135с.*
6. *Власова Т.А. Психологические проблемы дифференциации обучения и воспитания аномальных детей. Обобщенный доклад по опубликованным работам.- М.,1972.- 56с.*
7. *Федоренко С.В. Вплив сім'ї на готовність дитини з вадами зору до інтеграції в суспільство //Інтеграція аномальної дитини в сучасній системі соціальних відносин. – Київ, 1994.- с.153-156.*

CORRECTIVE INFLUENCE OF SWIMMING ON THE COGNITIVE ACTIVITY DEVELOPMENT OF ADOLESCENTS WITH POOR SIGHT

Ksenia YARYMBASH

Zaporizhzhya State University

Annotation. Article deals with the corrective influence of swimming on the cognitive activity development of adolescents with poor sight.